

University of Groningen

Natuurvriendelijk beheer in Kardinges

Butter, Maureen E.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2001

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Butter, M. E. (2001). *Natuurvriendelijk beheer in Kardinges*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Ψ $\vec{E}$ t' $\&$ N_2

\$

©

 $\mathcal{H}$ Δ $\%$ Σ ω $\perp$ N_0 $[k]$ $\ddot{e}$ $\angle$

Natuurvriendelijk beheer in Kardinge

Maureen E. Butter

Natuurvriendelijk beheer in Kardinge

Advies van de Biologiewinkel aan IVN Groningen

Maureen Butter
Biologiewinkel
Rapport 55, Haren, 2001
Kerklaan 30/ Postbus 14
9750 AA Haren
Tel 050-3632385/ 3637657
Email: M.E.Butter@biol.rug.nl

Natuurvriendelijk beheer in Karding

1 De vraag

Op 3 juli 2000 vroeg de heer S.Dusseljee van IVN Groningen de Biologiewinkel telefonisch advies omtrent het zo natuurvriendelijk mogelijk beheren van een voormalig akkerbouwperceel van ca. 17 ha bij Karding, sinds enkele jaren in het bezit van de gemeente Groningen. Het maakt deel uit van het recreatiepark Karding, en in overleg met de gemeente was het tot voor kort aangewezen als (tijdelijk) rustgebied voor wild. Over drie jaar, aldus Dusseljee, zou de huidige landbouwbestemming gewijzigd kunnen worden in bestemming natuur, waarna er bos ingeplant zou worden, of een andere, meer permanente inrichting.

Na de verwerving heeft de gemeente het perceel braak laten liggen, waarna zich een ruigtevegetatie ontwikkelde. Diverse broedvogels vestigden zich en er werden ook regelmatig reeënesignaleerd.

De voormalige eigenaar, die op de belendende percelen zijn akkerbouwbedrijf uitoefent, ondervond naar zijn zeggen schade door akkerdistel en duist en diende een claim in van f 40.000,-, welke door de gemeente zou zijn betaald. Om vervolgcclaims te voorkomen, is het perceel vorig jaar doodgespoten, omgeploegd en ingezaaid met wintertarwe. Thans klaagt de buurman over roesten en schimmels, die vanuit het gemeentelijke perceel zijn gewassen zouden bedreigen. De gemeente zou nu het plan hebben om het land zwart (d.w.z. omploegen en onbegroeid laten) te houden, tot er een definitieve inrichting kan plaatsvinden. Het IVN, dat in overleg met de gemeente het natuurbelang wil bevorderen, vraagt welke natuurvriendelijke alternatieven er zijn, uitgaande van een laag budget voor beheer.

2 De schadeclaim

Het is zeer wel mogelijk, dat de buurman nadeel ondervindt van onkruidzaden, dan wel schimmelsporen van het perceel van de gemeente. Dat geeft echter geen juridische grond voor een vordering, omdat er geen sprake is van een onrechtmatige daad. De provincie Groningen kende in het verleden wel een akkerdistelverordening, maar die is al jaren geleden afgeschaft. Schadeclaims wegens onkruidoverlast, of verhoogde ziektedruk zijn derhalve niet opeisbaar, en als de gemeente inderdaad de bovenbeschreven vordering heeft betaald, dan was zij daartoe niet verplicht. Om onnodige frictie te vermijden, kan de gemeente natuurlijk wel een onkruidonderdrukkend mengsel zaaien.

3 Braakpremie

De gemeente kan een beroep doen op de braakpremieregeling van de EU. De voorwaarden zijn dat a) het perceel van 1987-1991 in gebruik was als akkerbouwland, b) in het jaar voorafgaand aan de braak het perceel is beteeld met graan of ander marktordeninggewas, of dat het in de braakregeling zat. Daarvoor moeten wel bewijzen zijn. Een ambtenaar bij LASER, de uitvoerende instantie voor de premieregelingen, gaf als tip om nog dit jaar een aanvraag in te dienen voor de EU premie op graan. Deze aanvraag zal dan weliswaar om administratieve redenen moeten worden afgewezen, maar dan staan het perceel en het bedrijfsnummer toch geregistreerd bij LASER en is ook duidelijk, dat er dit jaar wintertarwe op heeft gestaan. Bijzonderheden over hoe men deze premie kan aanvragen zijn te vinden op de website van LASER, www.minlnv.nl/laser, of op te vragen bij LASER.

Braak kan zowel eenjarig (roulerende braak) of meerjarig zijn (vaste braak), voor de premie maakt dat niet uit. De hoogte van de braakpremie wordt elk jaar opnieuw vastgesteld, maar bedraagt circa f 1000,- per hectare. Omstreeks februari zijn de aanvraagformulieren verkrijgbaar bij LASER; het is van belang de aanvraag tijdig in te dienen. Gelijktijdig met deze aanvraag, kan de gemeente een beroep doen op de natuurbraakregeling, middels het daartoe bestemde formulier. Dit levert extra premie op van ca. f 150,- per ha. Voor meerjarige natuurbraak geldt, dat het perceel het voorafgaande jaar uit productie is genomen vanwege de Regeling EG-steunverlening akkerbouwgewassen, en dat er vanaf 1 september van het voorafgaande jaar een vegetatie heeft gestaan.

4 Het beheer

De voorwaarden voor natuurbraak leveren een ruime keuze aan beheermogelijkheden op. Zo kan jaarlijks een mengsel worden ingezaaid, of eenmalig, voor meerdere jaren. Ook is het mogelijk om

spontane vegetatie tot ontwikkeling te laten komen. Deze laatste mogelijkheid kan waarschijnlijk niet benut worden in verband met de bepaling dat voor meerjarige braak er vanaf 1 september 2000 een vegetatie op het perceel had moeten staan. De voorwaarden, waaraan het beheer moet voldoen zijn te vinden bij LASER, www.minlnv.nl/laser.

Het CLM en het IKC Natuurbeheer hebben onderzoek gedaan naar het natuurrendement van verschillende typen braak (CLM, 1993, CLM, 1996a, CLM, 1996b, Van Dongen et al, 1997). De Dienst Landelijk Gebied in Groningen coördineert al verscheidene jaren een project natuurbraak voor akkerranden.

Natuurwinst is onderzocht voor de volgende categorieën:

1. Planten
2. Foeragerende vogels
3. Broedvogels
4. Insekten
5. Zoogdieren

Planten

Veel natuurwinst in de vorm van soortenrijkdom of zeldzame soorten valt bij geen enkele beheervorm te verwachten. Kleurrijke bloemen als bladrammenas, phacelia, klaver en wikkesoorten kunnen wel bijdragen aan de belevingswaarde van wandelaars. Spontane vegetatie levert iets meer soorten op, bij vaste braak worden de ingezaaide bloeiende eenjarige soorten na het eerste jaar verdrongen door de grassen.

Foeragerende vogels

Dit zijn vogels, die niet in het perceel broeden, maar er wel komen foerageren. In Oost Groningen en Drenthe bleken patrijs, scholekster, kievit, zwarte kraai en spreeuw een voorkeur te hebben voor grasbraak terwijl fazanten en kneutjes weer in grotere dichtheden werden aangetroffen in percelen met vaste braak (IKC, 1997). Ook ganzen en zwanen zouden in herfst en winter op graspercelen kunnen afkomen (CLM, zonder datum). Een vegetatie, die de dichtheid van muizen bevordert (graan en vaste braak), kan ook aantrekkelijk zijn voor roofvogels (CLM, 1993).

Broedvogels

Braakpercelen hebben aan sommige soorten broedvogels meer te bieden dan de omringende akkers. Vaste natuurbraak (eenmalig ingezaaid, of spontane vegetatie) levert een vegetatie met meer structuur op, waarin soorten als paapje, rietgors en grasmus het meest werden aangetroffen. Veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart, waren ook duidelijk talrijker in de braakpercelen.

Insekten

Braakpercelen kunnen aantrekkelijk zijn voor insecten, maar een grote soortenrijkdom, of zeldzame soorten zijn bij geen enkele beheervorm te verwachten. Bloeiende planten trekken vlinders, hommels en zweefvliegen aan. Er is geen verschil tussen vaste en roulerende braak wat de aantallen soorten en individuen betreft, maar wel in het tijdstip. Bij vaste braak komen de meeste bloembezoekende insecten in juni, bij roulerende braak in juli/ augustus. Vaste braak was wat soortenrijker dan roulerende braak; dit verschil leek eerder samen te hangen met structuur, dan met de soorten in de vegetatie (IKC, 1997).

Zoogdieren

Alleen het voorkomen van kleine zoogdieren is systematisch onderzocht. Roulerende braak leverde meer soorten op dan vaste braak (IKC, 1997). Grotere zoogdieren als ree en vos zijn wel incidenteel aangetroffen in braakpercelen, maar niet in voldoende aantallen om vergelijkingen mogelijk te maken. Bijlage 2 geeft de samenstelling van enkele zaadmengsels. Gezien de grootte van het perceel is het ook mogelijk om sommige onderdelen, b.v. langs wandelpaden in te zaaien met een mengsel voor roulerende braak, en andere te laten verruigen, of in te zaaien met een mengsel voor vaste braak. Maaien dient in verband met broedvogels pas na 15 juli plaats te vinden en met het oog op dieren, die de vegetatie als dekking gebruiken, in gedeelten te geschieden.

5 Conclusie

T.a.v. de EU-premie: de gemeente doet er goed aan, voor dit jaar de EU-premie op wintertarwe aan te

vragen bij LASER. Voor het jaar 2001 kan dan een beroep gedaan worden op de eenjarige braakregeling en voor volgende jaren op de meerjarige braakregeling.

T.a.v. het beheer: het perceel zal moeten worden ingezaaid met een natuurbraakmengsel. Dit moet gebeuren voor 15 mei, maar het kan ook eerder. Niet duidelijk is, of de premie ook wordt toegekend, als het braakmengsel in het voorafgaande jaar reeds gezaaid is. Veel natuurwinst zal daar overigens niet mee geboekt worden, vergeleken met het achterlaten van oogstresten van het huidige gewas. Aanbevolen wordt, om een mengsel te gebruiken voor vaste braak, omdat de natuurwinst daarbij iets groter is, en het beheer eenvoudiger. Bijlage 2 geeft een voorbeeld van mengsels voor natuurbraak. Bijlage 3 geeft voorbeelden, zoals die in de noordelijke regio worden gebruikt op akkerranden. Hierbij geldt als extra voorwaarde (vanwege de Brusselse regels), dat het mengsel een bepaalde hoeveelheid graan moet bevatten, maar dat is alleen van toepassing voor akkerranden.

6 Referenties

CLM (zonder datum), Natuur op braakgelegde akkers. Informatiefolder. Utrecht.
CLM, 1993. Kansen voor natuur bij braaklegging. Utrecht.
CLM, 1996a. Kansen voor natuur bij braaklegging II. Utrecht.
CLM, 1996b. Het demonstratieproject natuurbraak in 1995.
IKC Natuurbeheer, 1997. Natuur in natuurbraak. Wageningen.

7 Telefoonnummers

LASER regio Noord: 050-5992380
LASER Roermond (alle info over natuurbraak) 0475-355555
CLM 030 2441301
DLG akkerrandenproject, dhr Cornelius, 050-3178552
IKC Natuurbeheer 0317-474801
ACM-vertegenwoordiger natuurbraakmengsels in Groningen: 06-53711299, R. Spierings

Voorbeelden natuurbraakmengsels

Aanbevolen soortensamenstelling en zaaizaadhoeveelheden natuurbraak (IKC, 1997)

Roulerende braak		Vaste braak	
Soorten	Hoeveelheid in kg/ha	Soorten	Hoeveelheid in kg/ha
Diploïd Engels raaigras	6,3	Diploïd Engels raaigras	4,0
Perzische klaver	2,0	Perzische klaver	1,0
Phacelia	1,0	Phacelia	1,5
Voederwikke	3,5	Voederwikke	5,0
Haver	5,0	Mergkool	0,2
Zomergerst	5,0	Rode klaver	1,0
Boekweit	1,4	Witte klaver	1,0
Gierstmelde	0,3	Luzerne	2,5
Eenjarige karwij	0,3		
Bladramenas	*		
Gele mosterd	*		

* Als een deel van het perceel wordt gemaaid, moet in dat gedeelte bladramenas of gele mosterd ingezaaid worden of een mengsel van beide, met een gezamenlijke hoeveelheid van 0,4 kg/ha.